

pripomb pa v Slavistični reviji (Nekaj pripomb k Načrtu pravil Slovenskega pravopisa, 1987). Mnoge so bile žal preveč zlahka prezrte.

Proučevanju slovensko-čeških kulturnih stikov in obojestranskega (s slovenske strani seveda šibkejšega) vplivanja se je Boris Urbančič zapisal že v študentskih letih, saj se je z imeni, kot so Dobrovský, Šafařík in Čelakovský srečal že študent prvega semestra na slovenistiki. Za Urbančiča pa je bil gotovo pomemben usmerjevalec tudi takratni lektor češčine v Ljubljani Václav Burian, saj je mladega bohemista pridobil ne samo za proučevanje izjemno bogatih stikov (temelječih na tradiciji večstoletnega skupnega podrejenega položaja v nelastni državi in zlasti na skupnem narodnostnem prebujanju), ampak tudi za posredovalca med kulturama, v predvojnem obdobju namreč za prevajalca leposlovnih del iz češčine v slovenščino. Tu je profesor Boris Urbančič storil zares veliko in je po rajnkem Berkopcu danes najtemeljitejši poznavalec zadevne problematike, h kateri je prispeval velikansko bogastvo zbranih in ovrednotenih podatkov, ki tvorijo presenetljivo podobo o preteklosti dveh slovanskih narodov, podobo, iz katere črpamo za razumevanje slovenske kulturne zgodovine, v novih razmerah lastnih in neodvisnih držav pa za nadaljevanje in poglobljanje sodelovanja in medsebojnega spoštovanja.

Najprej je bil tu širen, a še nepopoln pregled, ki je kot broširana izdaja izšel l. 1988 pri Mladinski knjigi (Česko-slovenské kulturní styky; s seznamom virov skupaj 52 strani). Z bogatimi dopolnitvami pa je sledila knjiga Slovensko-češki kulturni stiki (Mladika 1993), s katero smo se Slovenci brž postavili ob nedavnem obisku češkega predsednika Václava Havla v Sloveniji in jo je avtor predsedniku tudi osebno izročil. Češki prevod te knjige čaka na izid v Pragi.

O kulturnih stikih je Urbančič pisal tudi v Enciklopediji Jugoslavije (1987), prav tam pa tudi o jugoslavistiki na Češkem.

Upokojsko obdobje, rešeno vsakdanje rutine in naglice, se v življenju razumnika nekako prilega enciklopedičnemu delu, pri katerem je treba brskati za navideznimi drobnarijami in stokrat preverjati različne, tudi nasprotujoče si podatke. Toliko bolje, če se takemu delu posveti pregovorno miren in do kraja razsoden mož, kakršen je profesor Urbančič. V zadnjem obdobju je uredjal enciklopedične članke in s »svojeja« področja prispeval v Enciklopedijo Slovenije gesla Dobrovský, Měrka, Lego, Vybíral, Kollár, V. Burian, Šafařík.

Profesor Urbančič je pred nedavnim dejal, da bo po osemdesetih počival. Težko verjamem. Saj ne da si počitka ne bi zaslužil, še privoščiti mu ga moramo. A kaj bo delal, če ne bo delal? Naj nam torej ostane trpežen še naprej, mu želimo »v imenu celega razreda«, in naj se loti zapiskov, ki jih ima — to vemo — lepo zložene v predalu pisalne mize. Za zdaj pa hvala za vse in srečno!

Tomo Korošec

Petinsedemdeset let profesorice Jože Meze

Dne 9. marca je preteklo petinsedemdeset let, odkar se je v Ljubljani rodila Joža Meze, najstarejša urednica Slovarja slovenskega knjižnega jezika. Še pred koncem študija slavistike je leta 1950 začela honorarno delati v Inštitutu za slovenski jezik, kjer je bila stalno zaposlena od leta 1951 do 1979, svoje delo v Inštitutu pa je nadaljevala še po upokojitvi do leta 1985, torej polnih petintrideset let.

Joža Meze je bila med prvimi redno zaposlenimi delavci Inštituta za slovenski jezik, ki je bil ustanovljen leta 1945 in ga je vodil akademik prof. dr. Fran Ramovš. Naloga Inštituta je bila zbirati slovensko jezikovno gradivo za izdelavo temeljnih del v slovenskem jezikoslovju. Ob majhnem številu zaposlenih je bilo prva leta potrebno opravljati različna dela. Tako je Joža Meze sodelovala pri zbiranju slovarskega in narečnega gradiva, se ukvarjala z vprašanji slovnice in pravopisa, reševala pa tudi administrativne posle.

Pri delu za Slovar slovenskega knjižnega jezika, ki je sicer večkrat menjal zasnovo, je tvorno sodelovala od začetnih priprav, tako pri zbiranju slovarskega gradiva, pri oblikovanju slovarskih načel, še posebej pa se je ukvarjala z vprašanjem terminologije v Slovarju slovenskega knjižnega jezika, do končnega oblikovanja slovarskih člankov.

Omeniti je treba njen delež pri organizacijskem in strokovnem delu v zvezi s strokovnim izrazjem. Pridobiti je bilo potrebno sodelavce za posamezna strokovna področja, določiti kriterije za sprejem strokovnih izrazov v splošni slovar knjižnega jezika, poskrbeti za tipu slovarja ustrezne razlage, jih razmejiti do enciklopedičnih razlag oziroma definicij v strokovnih slovarjih.

Po izidu Poskusnega snopiča Slovarja slovenskega knjižnega jezika (1964) se je delo za Slovar intenziviralo; organizirana sta bila seminarja za obdelovalce gradiva in redaktorje. Joža Meze je prepustila delo v zvezi s strokovnim izrazjem mlajši sodelavki, sama pa se je posvetila redaktorskemu delu — sestavljanju geselskih člankov — kar je bilo takrat pri nas pionirsko delo. Slovarska načela so se ob delu dopolnjevala, pojavljala so se vedno nova vprašanja, in sicer glede pomenske členitve, razlag, ponazarjalnega gradiva, stilno-plastnega, časovno-pogostnostnega in normativnega vrednotenja besed oz. besednih zvez, frazeologije in terminologije. Vsak redaktor da izdelku svoje individualne poteze, ki jih je potrebno v slovarju zabrisati in slovar čim bolj poenotiti. Da bi to dosegli, je bil uveden usklajevalni pregled, ki je bil zaupan izkušenejšim redaktorjem. To delo je bilo Joži Meze zaupano pri prvi, drugi in tretji knjigi. Poleg sestavljanja geselskih člankov je pripravila tudi izbor besedišča — alfabetarij za 5. knjigo Slovarja.

Joža Meze je kot splošno in strokovno razgledana osebnost znala najti ustrezno rešitev slovarskih problemov, pa naj je šlo za splošno knjižno, strokovno ali obrobno izrazje. Sistematično se je ukvarjala zlasti z razlagami, kot literarno ustvarjalna (predvsem v mladosti) je imela še poseben smisel za izbiro ponazarjalnega gradiva. Svoje znanje je kot mentorica posredovala mlajšim sodelavcem, z nasveti pa je pomagala tudi drugim urednikom, zavedajoč se vedno, da je slovarsko delo naše skupno delo in naš prispevek k uveljavitvi slovenskega jezika doma in v svetu.

Kot urednica Slovarja je leta 1970 sodelovala v televizijski oddaji Kako bomo uporabljali novi slovar. Leta 1971 je nastopila na simpoziju terminologov v Ljubljani z referatom Razlage terminov, istega leta je v okviru strokovne izmenjave predavala na Ústavu pro jazyk český v Pragi. Leta 1973 je v okviru ciklusa predavanj o Slovarju slovenskega knjižnega jezika predavala študentom slavistike na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Joža Meze je bila od leta 1973 do 1985 jezikovna svetovalka pri Tehniški sekciji Terminološke komisije SAZU. Posebej velja omeniti njeno delo pri Splošnem tehniškem slovarju I, II (1978, 1981) in jezikovni pregled Strojniškega priročnika (1981) Bojana Krauta.

Lektorirala je tudi številna leposlovna in strokovna dela. Njena bibliografija je objavljena v publikacijah Biografije in bibliografije znanstvenih in strokovnih delavcev Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Ljubljana 1976, str. 125, Biografije in bibliografije raziskovalcev Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU, Ljubljana 1988, str. 27.

Zaradi njenega dela, odnosa do sodelavcev in veselega značaja jo cenimo in jo imamo radi. Joža Meze je znala stkati prijateljstva doma in še posebej z našimi slovarskimi kolegi v Pragi in Bratislavi.

Ob njenem življenjskem jubileju ji v imenu prijateljev in sodelavcev izrekam iskreno zahvalo in ji kličem še na mnoga prijazna leta.

Milena Hajnšek-Holz